

Darovacia zmluva – návrh právnej úpravy¹

Donation Contract – Draft of Legal Regulation

Monika Jurčová

Abstract: *The current legal regulation of the donation contract in the Slovak Civil Code does not reflect the requirements of the legal praxis. The need to draft the new provision on donation has been expressed in the relevant literature. The flaws of the current regulation have been outlined in the numerous academic papers. The author enumerates the basic principles of the envisaged regulation of donation based on the thorough analysis and the comparative work. The donation contract is concluded on the basis of parties' agreement on gratuitous enrichment of the donee out of the donor's assets. The gratuitous character of the contract is the reason to ensure the higher level of the protection for the donor. The donor does not only give away assets without remuneration, he has also right to influence the future of the gifts provided, therefore donation sub modo should become regular part of donation contract regulation. The donation in the Slovak legal order is a contract and therefore parties have rights and obligation and they are bound by the valid contract. The loosening of the contract bond and the certain modification of this bond may be based only on the agreement of parties or on the law; the sole fact of gratuitousness may not loosen their bond. The donee is obliged to be grateful to donor and the breach of this obligation may, at some extent, give rise to the remedies. On the other hand, the remedies for non-performance must reflect the gratuitous nature of the contract and the non-conformity of the gifts and default of the donor does not entitle donee to employ the remedies in whole range; there are some restrictions, but the standard of the conformity itself has not been modified. Finally, there is a need to support the social function of donation. The author introduces the draft of new donation contract provisions that respect the above-mentioned principles and explains the core novelties in comparison to the current legal order. New features in the legal regulation of donation are represented by the modifications of contract formation and of contract validity in relation to the mistake and the abuse of the donor's disadvantageous position. The special attention has been*

¹ Príspevok vznikol v rámci riešenia projektu APVV č. APVV-14-0061 „Rozširovanie sociálnej funkcie slovenského súkromného práva pri uplatňovaní zásad európskeho práva“.

paid to the revocation on the basis of the donee's ingratitude and to the donor's right to terminate the contract before its performance due to the change of circumstances and also due to the impoverishment of the donor and its possible legal consequences.

Key Words: *Donation Contract; Draft of New Regulation; Donation Principles; Revocation of Gift; Variations of Donation; the Slovak Republic.*

Abstrakt: *Vzhľadom na stručnú a nevyhovujúcu úpravu darovacej zmluvy v slovenskom Občianskom zákonníku je nevyhnutné pripraviť nové znenie ustanovení o darovaní, ktoré budú zohľadňovať požiadavky právnej praxe. Autorka poukazuje na nedostatky súčasnej úpravy najmä odkazom na relevantnú literatúru. V samotnom texte sa koncentruje najmä na predstavenie princípov, ktoré považuje za rozhodujúce pri práci na novej právnej úprave, predstavuje návrh ustanovení, ktorý by mohol byť predmetom diskusie, a vysvetľuje modifikácie darovania ako bezodplatnej zmluvy vo vzťahu k všeobecnej úprave záväzkového a zmluvného práva. Osobitná pozornosť je venovaná možnosti odvolania darovania a hmotnej núdzi obdarovaného.*

KLúčové slová: *Darovacia zmluva; návrh novej právnej úpravy; princípy darovania; odvolanie darovania; modifikácie darovania; Slovenská republika.*

I. Úvodom

Darovacia zmluva v súčasnom slovenskom Občianskom zákonníku (ďalej len „OZ“) vytvára z darovania plochý a zjednodušený inštitút, čo situáciu pre právnu prax nezjednodušuje, ale naopak, komplikuje a neposkytuje subjektom zodpovedajúce možnosti realizácie autonómie vôle, ktoré by mali byť v rámci zmluvného práva a dispozície s majetkom samozrejme. Skutočnosť, že ide o bezodplatnú zmluvu, však zároveň vyžaduje zabezpečiť vyššiu mieru ochrany zmluvných strán. Obzvlášť nešťastné dôsledky prináša v praxi tradičné spájanie darovania so zmluvou o zriadení vecného bremena alebo so záväzkom obdarovaného doopatrovať darcu, hoci táto kombinácia de facto vylučuje bezodplatnosť právneho vzťahu. Ďalším problémovým prvkom je realizácia práva na vrátenie daru podľa § 630 OZ. Otázkou, ako ďalej v darovaní, sa zaoberali mnohí autori, nevynímajúc autorku tohto príspevku,² pričom inšpirácie sa čerpali tak zo zahraničných právnych úprav, ako aj staršieho práva na území Slovenska.

² HYLAND, R. *Gifts: A Study in Comparative Law*. 1st ed. Oxford; New York: Oxford University Press, 2009. 708 s. ISBN 978-0-19-534336-6; JURČOVÁ, M. Ochrana slabšej strany v da-

V predložennom príspevku chceme predstaviť návrh ustanovení darovacej zmluvy de lege ferenda. V porovnaní so súčasnou reguláciou darovania je neporovnateľne obsažnejší. Na rozdiel od výrobku vedy a techniky nemožno právnu úpravu testovať pred uvedením do obehu; o to cennejšia je diskusia, najmä, ak niektoré časti majú tendenciu javiť sa ako problémové, ale to automaticky neznamená, že so sebou nesú právnu

rovacej zmluve: absurdné alebo realita?. In: P. BLAHO a A. ŠVECOVÁ, eds. *Právo v európskej perspektíve: II. diel*. 1. vyd. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta; Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2011, s. 761-768. ISBN 978-80-8082-461-7; JURČOVÁ, M. Darovanie de lege ferenda. In: J. JEŽEK. *Cezhraničná a nadregionálna spolupráca Trnavska* [CD-ROM]. 1. vyd. Sládkovičovo: Vysoká škola v Sládkovičove, 2009, s. 238-248. ISBN 978-80-89267-49-1; JURČOVÁ, M. K budúcej úprave darovania. *Právny obzor*. 2014, roč. 97, č. 1, s. 3-21. ISSN 0032-6984; JURČOVÁ, M. Darovacia zmluva: 5. [hlava]. In: D. DULAKOVÁ JAKUBEKOVÁ, A. DULAK a M. JURČOVÁ. *Zmluvy o prevode vlastníctva: kúpna a zámenná zmluva, spotrebiteľská kúpna zmluva, darovacia zmluva: S komentárom*. 2. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 367-541. ISBN 978-80-89603-18-3; KLEIN, Š. Dédická smlouva a darování pro případ smrti. *Ad Notam*. 2013, roč. 19, č. 4, s. 14-17. ISSN 1211-0558; UHLIAROVÁ, M. Zodpovednosť za vady – „výsada“ odplatných právnych úkonov. In: A. OLŠOVSKÁ, ed. *Teoretické úvahy o práve 4*. [CD-ROM]. 1. vyd. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, 2009. 18 s. ISBN 978-80-8082-255-2; ADAMOV, N. Zrušenie darovania, odstúpenie od zmluvy a kataster nehnuteľností. *Bulletin slovenskej advokácie*. 2009, roč. 15, č. 6, s. 14-17. ISSN 1335-1079; BERDISOVÁ, M. a T. MIHÁLYOVÁ. Vrátanie daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka a listina spôsobilá na zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. *Justičná revue*. 2002, roč. 54, č. 8-9, s. 951-955. ISSN 1335-6461; BRUK, D. Vrátaní nemovitého daru. *Právni rádce*. 1996, roč. 4, č. 8, s. 7-11. ISSN 1210-4817; DOUDOVÁ, M. K výkladu ustanovení § 409 obč. zák. *Socialistická zákonosť*. 1976, roč. 24, č. 3, s. 134-138; DRGONEC, J. Právo darcu domáhať sa vrátenia daru. *Justičná revue*. 2009, roč. 61, č. 8-9, s. 989-1002. ISSN 1335-6461; DRÁČOVÁ, J. a D. SEREK. Ad: Účinky odstúpenia od zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti a zápis odstúpenia od zmluvy do katastra nehnuteľností – záver diskusie. *Bulletin slovenskej advokácie*. 2013, roč. 19, č. 3, s. 10-13. ISSN 1335-1079; FEKETE, I. Právo na vrátenie daru (úvahy de lege ferenda). *Justičná revue*. 2003, roč. 55, č. 4, s. 402-410. ISSN 1335-6461; FIGOVÁ, S. K nadobudnutiu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v dôsledku vrátenia daru. *Justičná revue*. 2005, roč. 57, č. 2, s. 173-177. ISSN 1335-6461; GROBELNÝ, P. K problematike vrátení daru. *Socialistická zákonosť*. 1985, roč. 33, č. 8, s. 468-473; GROBELNÝ, P. K žalobe na vrátení daru. *Právni rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 10, s. 502-505. ISSN 1210-6410; KAPITÁN, Z. Darovací smlouva a problematika vrátení daru. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1999, roč. 7, č. 1, s. 68-77. ISSN 1210-9126; LUŽNÁ, R. Vrátaní daru. *Právni rádce*. 2008, roč. 16, č. 5, s. 22 a nasl. ISSN 1210-4817; MIKEŠ, J. a J. ŠVESTKA. Nad základnými otázkami vrátení daru dárcom. *Právni rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 4, s. 155-159. ISSN 1210-6410; PECHA, R. K nároku na vrátení daru dle § 630 ObčZ. *Právni rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 6, s. 284-285. ISSN 1210-6410; ŠTEVČEK, M. Zánik darovacej zmluvy s osobitným zreteľom na tzv. vrátenie daru. In: M. VRABKO, S. KOŠÍCIAROVÁ a E. VLKOVÁ, eds. *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae: Tomus XXII*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2003, s. 129-147. ISBN 80-223-1791-8; a VRCHA, P. Vrátaní daru. *Právni rádce*. 1997, roč. 5, č. 12, s. 4-11. ISSN 1210-4817.

neistotu. Skôr sme presvedčení, že umožňujú nepomerne vyššiu mieru realizácie autonómie vôle zmluvných strán.

Návrh právnej úpravy darovania, ktorý tu uvádzame (ďalej len „návrh“), je pracovným textom prevažne autorky príspevku;³ iste vyžaduje mnohé úpravy, no osobne ho považujeme za vhodnú východiskovú platformu odbornej diskusie. Je zrejmé, že niektoré prvky bude možné posúdiť až v štádiu, keď bude predmetom diskusie celý návrh Občianskeho zákonníka, aby bolo možné vyjadriť sa k nemu aj so zohľadnením nadväznosti na pojmové vymedzenie veci, úpravu vecných práv, vlastníctva, vo vzťahu k záväzkovému právu, najmä jeho všeobecnej časti, k iným zmluvným typom, ako aj k náhrade škody a úprave bezdôvodného obohatenia. Dôležité je aj prepojenie na dedičské právo, terminologické otázky, zaradenie do systematiky kódexu, prípadne využitie legislatívne techniky.

II. Princípy novej právnej úpravy darovania

Návrh má za cieľ uviesť do právnej regulácie a právnej praxe princípy darovania, ktoré v súčasnej úprave darovacej zmluvy často absentujú. Z hľadiska teleologického výkladu právnej úpravy považujeme presadzovanie týchto princíпов za veľmi dôležité.

1. *Cieľom darovania ako bezodplatnej transakcie je obohatenie obdarovaného.* Darovaciu zmluvu charakterizujú viaceré znaky, ktoré sa obvykle špecifikujú ako kombinácia objektívneho a subjektívneho prvku darovania. Objektívny prvok – bezodplatnosť charakterizuje absencia protiplnenia a subjektívny prvok predstavuje vôľa darcu obohatiť obdarovaného alebo dohoda strán, že transakcia je bezodplatná. Otázkou je, či výslovné vyjadrenie *animus donandi* v znení zákona by v aplikačnej praxi mohlo spôsobiť aplikačné problémy.⁴ Napriek určitým pochybnostiam

³ Za cenné pripomienky ďakuje autorka doc. Dulakovej, doc. Csachovi, dr. Križanovi, dr. Novotnej a dr. Štefankovi. Diskusia o návrhu sa viedla najmä v rámci prác v rekodifikačnej komisii na prípravu nového Občianskeho zákonníka Slovenskej republiky.

⁴ Podľa Zimmermanna: „Ale akokoľvek realisticky sa uskutoční hodnotenie darovacej motivácie a akokoľvek je analýza rímskeho konceptu *animus donandi* presvedčujúca, faktom zostáva, že ide len o čisto subjektívne kritérium. Právne kvalifikovať vzťah v závislosti od účelu konania alebo vôle jednej strany je problematické, najmä s ohľadom na požiadavku právnej istoty. Ak je aj darovanie založené na zhode strán a vyžaduje sa obohatenie obdarovaného, možno si položiť otázku, či je skutočne prínosom zaviesť ako predpoklad darovania vôľu darcu obohatiť, t.j. výslovne uviesť, že účelom darovania musí byť obohatenie obdarovaného. Otto Lennel, známy romanista, položil túto otázku a argumentoval, že na odlíšenie darovania od iných transakcií sa treba zamerať na objektívnejšie kritérium,

nepovažujeme za správne resignovať úplne na vyjadrenie účelu darovania, ktoré tkvie v obohatení obdarovaného, pretože treba mať na zreteli, že aj keď sa majetkové hodnoty poskytujú bez protiplnenia, samo osebe to ešte neznamená, že ide o darovanie (ak drevo na dvore alebo starý nábytok zavazia, jeho odvozom „darca“ ušetrí, pretože obstaranie uvedenej záležitosti môže v konečnom dôsledku presahovať cenu veci a „obdarovaný“ mu odvozom poskytuje službu) a v takýchto prípadoch nemožno automaticky očakávať vd'achnosť od príjemcu, ani právo na vrátenie daru alebo získaného obohatenia. Aj z komparatívneho prehľadu právnych úprav⁵ možno dospieť k presvedčeniu, že vo vymedzení darovacej zmluvy ako dvojstranného právneho úkonu by malo byť vyjadrené, že smeruje k obohateniu jednej strany na úkor druhej strany. Otázka je skôr formulačná a to, do akej miery je vhodné inšpirovať sa nemeckou právnou úpravou a či súčasný návrh znenia pojmového vymedzenia zmluvy takejto koncepcii vyhovuje.⁶

V nadväznosti na uvedený princíp sú z darovania vylúčené vzťahy, ktoré by mal upravovať iný pomenovaný zmluvný typ – zaopatrovacia zmluva.

2. Bezodplatnosť darovania vyžaduje vyšší stupeň ochrany darcu ako zmluvnej strany. Tento princíp sa premieta do osobitnej úpravy vád vôle darcu (omyl, zneužitie), formálnych náležitostí darovania, ale aj neplatnosti darovania pre prípad smrti. Darca má právo odstúpiť od zmluvy, ak dôjde k neočakávanej zmene okolností skôr, než bol dar odovzdaný. Ochrana darcu ako bezodplatného poskytovateľa hodnôť sa prejavuje aj v modifikácii niektorých prostriedkov nápravy pre nesplnenie.⁷ Kogentný charakter ustanovení o odvolaní darovania pre nevďak obdarovaného sleduje rovnaký účel.

3. Darca nie je len bezduchým poskytovateľom obohatenia, ale má v rámci realizácie svojej zmluvnej autonómie právo chcieť určiť, ako bude

najmä na neexistenciu dohodnutého protiplnenia.“ JURČOVÁ, M. Darovacia zmluva: 5. [hlava]. In: D. DULAKOVÁ JAKÚBEKOVÁ, A. DULAK a M. JURČOVÁ. *Zmluvy o prevode vlastníctva: kúpna a zámenná zmluva, spotrebiteľská kúpna zmluva, darovacia zmluva: S komentárom*. 2. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 379. ISBN 978-80-89603-18-3.

⁵ Článok 7:175 holandský BW, IV.H. – 1:101: DCFR, § 259 estónskeho LoA.

⁶ Bližšie pozri § 516 BGB.

⁷ K prostriedkom nápravy pre nesplnenie pozri JURČOVÁ, M., M. NOVOTNÁ a K. CSACH. *Jednotný systém právnych následkov nesplnenia zmluvy. Vhodné riešenie pre nové slovenské zmluvné právo?*. In: J. SUCHOŽA, J. HUSÁR a R. HUČKOVÁ, eds. *Právo, obchod, ekonomika V*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015, s. 167-187. ISBN 978-80-8152-315-1.

obdarovaný nakladať s darom, a môže od obdarovaného vyžadovať plnenie povinností, ktoré nie sú v rozpore s bezodplatnosťou darovania. Uvedený princíp sa prejavuje v možnosti podmieneného darovania, osobitnej úprave príkazu a účelového darovania. Nesplnenie povinnosti obdarovaného umožní darcovi siahnuť po prostriedkoch nápravy pre nesplnenie.

4. *Darovanie je zmluva.* Toto konštatovanie sa javí ako samozrejmé, ale považujeme za potrebné ho zdôrazniť vo vzťahu k úprave predzmluvnej zodpovednosti, zásade *pacta sunt servanda*, vedľajším dojednaniam. Strany majú právo zmluvu uzavrieť alebo neuzavrieť, ale uzavretá zmluva, a za splnenia určitých predpokladov aj rokovanie o uzavretí zmluvy (aj bezodplatnej), strany zaväzuje, respektíve vyplývajú z tohto rokovania určité povinnosti. Modifikácie zmluvnej viazanosti môžu vyplynúť jedine z právnej úpravy alebo dohody strán, nikdy nie len zo samotnej povahy bezodplatnosti zmluvy. Takisto sme nepristúpili ku zníženiu štandardu splnenia darcu; plnenie je riadne, len ak zodpovedá definícii riadneho splnenia, ktorá sa aplikuje aj na darovaciu zmluvu. Obdarovaný má právo na splnenie, hoci bezodplatnosť je vyjadrená modifikáciou prostriedkov nápravy pre nesplnenie darcu.

5. *Obdarovaný je zaviazaný povinnosťou vďačnosti voči darcovi.* Snahou je preniesť mimoprávnú povinnosť vďačnosti do právnej roviny; aby to však nevedlo k rozširujúcemu výkladu, nevďak je v tomto prípade definíčne viazaný na hrubé porušenie dobrých mravov voči darcovi a v návrhu uvedeným osobám. Za nevďak sa považuje tiež neplnenie zákonnej vyživovacej povinnosti. Tak, ako v minulosti na Slovensku, aj v mnohých zahraničných právnych úpravách je skutková podstata povinnosti vrátiť dar v takýchto prípadoch pomenovaná ako nevďak. Považujeme za vhodné sa k tomuto pomenovaniu navrátiť.⁸ Pomenovanie vďačnosti v darovacej zmluve je zdôraznením širšej požiadavky slušnosti a poctivého správania v právnych vzťahoch.

6. *Sociálna funkcia darovania.* Túto funkciu vyjadruje i osobitná ochrana darcu pred zneužitím alebo možnosť darcu odstúpiť od zmluvy pre zmenu okolností po jej uzavretí. Návrh zohľadňuje remuneratívne darovanie, t.j. darovanie za odmenu, a priznáva mu čiastočne odchylný režim. Návrh tiež zavádza povinnosť prispievať darcovi, ktorý sa bez

⁸ Bližšie pozri JURČOVÁ, M. Darovacia zmluva: 5. [hlava]. In: D. DULAKOVÁ JAKÚBEKOVÁ, A. DULAK a M. JURČOVÁ. *Zmluvy o prevode vlastníctva: kúpna a zámenná zmluva, spotrebiteľská kúpna zmluva, darovacia zmluva: S komentárom.* 2. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 518. ISBN 978-80-89603-18-3.

vlastného zavinenia ocitol v hmotnej núdzi, čím sa zvyrazňuje spoločenská zodpovednosť obdarovanej osoby. Zavedenie príkazov a účelového darovania zohľadňuje širšie aspekty darovania, ktoré presahujú osobnú sféru rodinných vzťahov a smerujú taktiež k zvyrazneniu spoločenskej úlohy darovania. V súčasnej dobe, keď sa nožnice majetkovej nerovnosti roztvárajú, sa aj v Slovenskej republike vytvára vrstva subjektov, ktoré sú ochotné a schopné darovať časť svojho majetku na účely rozvoja umenia, kultúry, vedy a iné prospešné ciele. Darca v týchto prípadoch odôvodnene vyžaduje právnu istotu, aby mal garantované cielené využitie darovaných prostriedkov. Aj takéto prvky sociálnej funkcie darovania sa návrh snaží zohľadniť.

III. Návrh ustanovení darovacej zmluvy

Článok I.

Základné ustanovenie

1. Darovacou zmluvou sa darca, s cieľom obohatiť obdarovaného, zaväzuje bezodplatne odovzdať vec obdarovanému a previesť na neho vlastnícke právo (darovať) a obdarovaný sa zaväzuje tento dar prevziať bez povinnosti poskytnutia akejkoľvek odplaty.
2. Ustanovenia o darovacej zmluve sa primerane použijú aj na zmluvy o bezodplatnom prevode práv a iných majetkových hodnôt, ako aj na zmluvy o bezodplatnom vykonaní prác a služieb, ak to ich povaha pripúšťa.

Článok II.

Sľub darovania

Ak darovacia zmluva nebola uzavretá, sľubujúci nie je zaviazaný darovať, ale je povinný nahradiť druhej strane náklady odôvodnene vynaložené v očakávaní daru, ak k uzavretiu darovacej zmluvy nedôjde z dôvodov na strane sľubujúceho.

Článok III.

Omyl

Darca, ktorý uzavrel zmluvu v omyle, ktorý bol s ohľadom na všetky okolnosti podstatný, má právo dovolať sa neplatnosti darovacej zmluvy. Toto právo mu patrí aj vtedy, ak obdarovaný omyl nevyvolal a ani o ňom

nevedel; v takom prípade má však obdarovaný právo na primeranú náhradu, ktorá zohľadní jeho rozumne odôvodnené očakávanie daru.

Článok IV.

1. Darovacia zmluva musí byť uzavretá v písomnej forme, ak sa daruje vec zapísaná do verejného registra alebo ak nedôjde k odovzdaniu a prevzatiu daru pri uzavretí zmluvy.
2. Ak na základe zmluvy neplatnej pre nedostatok formy dôjde k odovzdaniu a prijatiu daru, zmluva sa považuje za platnú od začiatku. To neplatí, ak ide o dar, ktorý vyžaduje zápis do verejného registra.

Článok V.

Darovanie budúcich vecí

Darovanie vecí, práva alebo inej majetkovej hodnoty, ktoré v čase uzavretia zmluvy darcovi nepatria, je platné, len ak sa darca v darovacej zmluve zaviazal dar nadobudnúť za účelom jeho následného prevodu na obdarovaného.

Článok VI.

Neplatnosť darovania

1. Darca, ktorý bol na obdarovanom závislý alebo bol zraniteľnejšou stranou v dôvernom vzťahu s obdarovaným, sa môže dovolať neplatnosti darovania, ibaže obdarovaný preukáže, že nezneužil postavenie darcu získaním nadmerného úžitku alebo nespravodlivej výhody.
2. Darovacia zmluva, podľa ktorej sa má plniť až po darovej smrti, je neplatná, ibaže darca poskytne plnenie alebo odvolá podmienku skôr, než zomrie.
3. Ak darca podmieni darovanie podmienkou, že obdarovaný darcu prežije, predpokladá sa, že vôľa darcu smerovala k zriadeniu odkazu v prospech obdarovaného, ak prejav vôle spĺňa náležitosti odkazu.

Článok VII.

Právo odstúpiť od zmluvy pre zmenu okolností

Darca má právo odstúpiť od darovacej zmluvy, ak dar ešte nebol odovzdaný a

- a) obdarovaný sa dopustí takého správania, ktoré by inak zakladalo právo odvolať darovanie pre nevďak,
- b) darca sa po uzavretí zmluvy ocitol v stave núdze, v ktorej si zo svojho majetku nie je schopný zabezpečiť nutnú výživu alebo nie je schopný plniť svoje zákonné alebo súdnym rozhodnutím stanovené vyživovacie povinnosti, alebo ak na majetok darcu bol vyhlásený konkurz,
- c) obdarovaný zomrel,
- d) po uzavretí darovacej zmluvy vznikla darcovi neočakávaná nová vyživovacia povinnosť.

Článok VIII.

Príkaz

1. Darovanie s príkazom je prípustné, ak príkaz nie je v rozpore s bezodplatnosťou darovacej zmluvy.
2. Darca má právo požadovať splnenie príkazu, len ak plnil on sám.
3. Obdarovaný môže odmietnuť splnenie príkazu, ak sa v dôsledku vadnosti daru hodnota daru znížila do tej miery, že nedosahuje ani hodnotu nákladov, ktoré by mal obdarovaný vynaložiť na splnenie príkazu. Ak plnil skôr ako zistil vadnosť daru, má právo na náhradu nákladov vo výške presahujúcej hodnotu daru v čase jeho nadobudnutia.
4. Ak obdarovaný nesplní príkaz v dohodnutej, inak primeranej dobe po odovzdaní daru, má darca právo odstúpiť od zmluvy.
5. Ak je splnenie príkazu vo verejnom záujme a ak darca zomrie, môže splnenie príkazu po darcovej smrti požadovať aj príslušný štátny orgán alebo tretia osoba, v prospech ktorej bol príkaz daný.

Článok IX.

Účelové darovanie

Ak darovacia zmluva určuje účel darovania, považuje sa použitie daru na stanovený účel za povinnosť obdarovaného a jeho nesplnenie zakladá právo darcu odstúpiť od darovacej zmluvy, ibaže z okolností uzavretia zmluvy bolo zrejmé, že ide skôr o želanie darcu bez právnej záväznosti.

Článok X.

Nesplnenie zmluvy a jeho právne následky

1. Darca je povinný upozorniť obdarovaného na vady daru, o ktorých vie, najneskôr pri uzavretí zmluvy; inak je povinný nahradiť obdarovanému škodu, ktorá mu nesplnením tejto povinnosti vznikne.
2. Ak má dar právne vady, najmä, ak si k daru uplatňujú práva tretieho osoby, je obdarovaný povinný upovedomiť o tom darcu bez zbytočného odkladu. Obdarovaný je tiež povinný vytknúť iné vady daru v primeranej lehote po tom, ako mal možnosť si dar prezrieť.
3. Obdarovaný nemá právo požadovať opravu alebo výmenu vadného daru; právo na doplnenie toho, čo chýba, mu patrí, len ak je to primerané s ohľadom na okolnosti.
4. Obdarovaný má právo odstúpiť od darovacej zmluvy, ak má dar vady, ktoré nie sú zjavné pri prevzatí daru alebo ktoré nie sú zistiteľné z verejného registra a darca ho na ne neupozornil.
5. Darca je povinný zaplatiť obdarovanému úrok z omeškania za omeškanie s plnením peňažného daru a nahradiť mu škodu len v prípade, ak konal úmyselne alebo s hrubou nedbanlivosťou.

Odvolaie darovania

Článok XI.

1. Odvolaie darovania je osobným právom darcu. Toto právo môže darca uplatniť len počas života obdarovaného z dôvodov uvedených v zákone.
2. Nemožno odvolať obvyklé darovanie a darovanie uskutočnené z vďačnosti za poskytnuté dobro (morálny dar).

Článok XII.

Odvolaie darovania pre nevďak obdarovaného

1. Darca má právo odvolať darovanie, ak sa obdarovaný k nemu alebo jeho manželovi, manželke, druhovi, družke, deťom alebo rodičom správa tak, že tým hrubo porušuje dobré mravy.
2. Ak sú dané okolnosti hodné osobitného zreteľa, má darca právo odvolať darovanie aj vtedy, ak sa obdarovaný dopustí úmyselného hrubého porušenia dobrých mravov voči iným blízkym osobám darcu.
3. Neplnenie zákonnej vyživovacej povinnosti obdarovaného voči darcovi sa považuje za hrubé porušenie dobrých mravov.
4. Práva na odvolaie darovania sa nemôžu zmluvné strany vopred vzdať, nemôžu ho dohodou vylúčiť, upraviť a ani zmeniť jeho účinky.

Článok XIII.

Ak obdarovaný úmyselne privodil smrť darcu, prechádza právo odvolať darovanie na darcových dedičov.

Článok XIV.

Právo odvolať darovanie zaniká, ak darca prejavil vôľu, že obdarovanému odpúšťa. Rovnako právo odvolať darovanie zaniká, ak ho darca alebo iná osoba oprávnená odvolať darovanie neuplatní do jedného roka, odkedy sa o konaní obdarovaného zakladajúce právo na odvolanie darovania dozvedela alebo mohla dozvedieť.

Článok XV.

Ak bolo darovanie odvolané, má darca právo požadovať vydanie daru podľa ustanovení o bezdôvodnom obohatení.

Článok XVI.

Hmotná núdza darcu

1. Ak sa darca po odovzdaní daru ocitne v stave hmotnej núdze bez vlastného pričinenia, má právo požadovať od obdarovaného zaopatrenie vo forme príspevku na výživu. Právo na zaopatrenie predchádza vyživovacie povinnosti podľa tohto zákona a vzniká len v prípade, ak darca a obdarovaný nemajú vzájomnú vyživovaciu povinnosť. Zaopatrenie sa poskytuje po dobu trvania hmotnej núdze darcu a jeho celková výška nesmie presiahnuť hodnotu, akou sa obdarovaný darovaním obohatil.
2. Obdarovaný sa môže zbaviť povinnosti prispievať darcovi na výživu, ak mu vráti dar, a ak ho nemá, ak mu vyplatí hodnotu obohatenia, ktorú obdarovaný darovaním dosiahol k momentu vrátenia daru.
3. Právo podľa ods. 1 nevznikne, ak je obdarovaný sám v stave hmotnej núdze; právo trvá len po dobu 10 rokov od odovzdania daru.

IV. Jednotlivé zmeny v porovnaní so súčasnou úpravou

Vymenované princípy sa prejavili v návrhu vo viacerých smeroch, ktorým budeme teraz venovať pozornosť. Niektoré novinky však nie sú odôvodnené len snahou o zmenu darovania, ale vyplynuli z predpokladanej celkovej koncepcnej zmeny riešenia dotknutých otázok (najmä zo

zmeny ohľadne diskutovanej novej právnej regulácie nesplnenia a prostriedkov nápravy).⁹

a) Pojmové vymedzenie zmluvy

Okrem vyššie diskutovanej bezodplatnosti a obohatenia obdarovaného je potrebné pri pojmovom vymedzení darovacej zmluvy súčasne zohľadniť dva inštitúty: v prvom rade máme na zreteli zavedenie nového pomenovaného zmluvného typu – zaopatrovacej zmluvy, v druhom rade sú to možnosti vedľajších dojednaní spojených s darovaním, najmä príkazu.

Navrhované základné ustanovenie darovacej zmluvy už výslovne nerozlišuje medzi tzv. reálnou a konsenzuálnou darovacou zmluvou, keďže aj reálne zmluvy vyžadujú zhodu vôle strán a toto rozlišovanie býva predmetom kritiky.¹⁰ Návrh však reflektuje skutočnosť, že ak dôjde k odovzdaniu a prevzatiu daru pri uzavretí zmluvy, pre platnosť zmluvy sa nevyžaduje písomná forma.

b) Modifikácie zmluvy ako právneho úkonu, uzatvárania zmluvy a dôsledkov vadnosti právneho úkonu s ohľadom na bezodplatný charakter zmluvy

Bezodplatná povaha zmluvy vyžaduje určité modifikácie v porovnaní so všeobecnou úpravou. Modifikácie sa dotýkajú aj väd vôle darcu.

Právne relevantný omyl zakladá právo dovolať sa neplatnosti zmluvy. Všeobecná úprava dôsledkov vadnosti vôle priznáva právnu relevanciu omylu prevažne len v takých prípadoch, ak druhá strana určitým negatívnym spôsobom participovala na vzniku omylu. V porovnaní so všeobecnou úpravou omylu sa darcovi poskytuje vyššia úroveň ochrany, keďže darca má právo domáhať sa neplatnosti zmluvy aj v situáciách, ak obdarovaný omyl nevyvolal a ani o ňom nevedel. Najčastejším prípadom bude omyl v predmete darovania alebo v subjekte obdarovaného.

⁹ JURČOVÁ, M., M. NOVOTNÁ a K. CSACH. Jednotný systém právnych následkov nesplnenia zmluvy. Vhodné riešenie pre nové slovenské zmluvné právo?. In: J. SUCHOŽA, J. HUSÁR a R. HUČKOVÁ, eds. *Právo, obchod, ekonomika V. 1.* vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015, s. 167-187. ISBN 978-80-8152-315-1.

¹⁰ JURČOVÁ, M. Darovacia zmluva: 5. [hlava]. In: D. DULAKOVÁ JAKÚBEKOVÁ, A. DULAK a M. JURČOVÁ. *Zmluvy o prevode vlastníctva: kúpna a zámenná zmluva, spotrebiteľská kúpna zmluva, darovacia zmluva: S komentárom.* 2. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 495 a nasl. ISBN 978-80-89603-18-3.

Okrem omylu slobodu vôle darcu ohrozuje tiež *zneužitie* jeho ťaživej, nevýhodnej situácie. Získanie neprimeraného prospechu v takejto konštelácii je podľa vzoru PECL a DCFR¹¹ sankcionované relatívnou neplatnosťou. Osobitná ochrana darcu, ktorý bol na obdarovanom závislý alebo bol zraniteľnejšou stranou v dôvernom vzťahu s obdarovaným, v porovnaní so všeobecnou úpravou spočíva v presune dôkazného bremena na obdarovaného, t.j. zneužitie sa v relevantnej situácii predpokladá a obdarovaný musí preukázať, že darca nekonal pod tlakom okolností, ale slobodne.¹² Normu považujeme za dostatočne flexibilnú, aby sa nemuseli taxatívne vymenúvať rizikové situácie, pri ktorých hrozí neplatnosť darovacej zmluvy (zdravotnícke zariadenie, osoba, ktorá sa stará o bezvládneho, dom opatrovateľskej služby, domov dôchodcov; riešenie preferované českým NOZ).¹³ Taxatívne vymedzenie by mohlo viesť k určitej nespravodlivosti a, na druhej strane, ani nemôže pokryť všetky rizikové situácie.

Ak zmluva nevznikne, ale prejav vôle sľubujúceho vyvolal v príjemcovi *sľubu darovania* so zreteľom na všetky okolnosti rozumné presvedčenie, že k darovaniu dôjde v budúcnosti, má príjemca sľubu darovania právo na náhradu nákladov odôvodnene vynaložených v súvislosti s očakávaním daru (tzv. *reliance interest*). Účelom je nahradiť dobromyseľnej osobe odôvodnene vynaložené náklady (darca prisľúbi darovanie pozemku a obdarovaný si dá vypracovať projektovú štúdiu domu, múzeum v očakávaní vzácneho daru kúpi nákladné bezpečnostné zariadenie). Obdobná ochrana patrí aj obdarovanému, ak sa darca dovolal neplatnosti zmluvy uzavretej v omyle.

Dalo by sa konštatovať, že *formálne náležitosti darovania* zostávajú zachované ako v súčasnej úprave, t.j. vyžaduje sa písomná forma pre dary zapísané do verejného registra (napríklad kataster nehnuteľností) a pre tzv. konsenzuálne darovania. Súčasná úprava nerieši dôsledky odovzdania daru na základe zmluvy neplatnej pre nedostatok formy; takáto zmluva síce nezakladá bezdôvodné obohatenie, ale vadný titul bráni na-

¹¹ Strana sa môže dovoliť neplatnosti zmluvy, ak v čase uzavretia zmluvy bola závislá od druhej strany alebo k nej mala vzťah dôvery, bola v hospodárskej tiesni alebo v núdzi, bola neprezieravá, neznalá, neskúsená alebo mala nedostatok schopnosti vyjednávať a druhá strana o tom vedela alebo mala vedieť a vzhľadom na okolnosti a účel zmluvy zneužila zjavne nespravodlivým spôsobom postavenie prvej strany alebo získala na jej úkor nadmerný úžitok.

¹² Inšpiráciou je ustanovenie IV.H. – 2:104: Zneužitie DCFR.

¹³ Bližšie pozri § 2067 NOZ.

dobudnutiu vlastníckeho práva prevodom. Podľa návrhu neskoršie odovzdanie daru konvaliduje nedostatok formy, čo však nemožno len tak ľahko zaviesť aj pre dary evidované v registroch.

Vzhľadom na predpokladané rozšírenie dispozičnej autonómie poručiteľa v dedičskom práve v porovnaní s doterajšou právnou úpravou (zavedenie odkazu a dedičskej zmluvy) a zadefinovanie zaopatrovacej zmluvy ako pomenovaného zmluvného typu sa preferuje neumožniť darovanie pre prípad smrti. V porovnaní so súčasnosťou však nemá byť neplatná zmluva pre prípad smrti, ak darca poskytne plnenie alebo odvolá podmienku skôr, než zomrie. Celkovo sa predpokladá, že darca má rôzne možnosti, ako naložiť so svojím majetkom pre prípad smrti bez toho, aby sa musel zaväzovať v zásade neodvolateľnou zmluvou pre prípad smrti.¹⁴ Zároveň sa zakladá vyvrátiteľná domnienka, na základe ktorej možno prejavy vôle darcu závislé od prežitia obdarovaného posudzovať ako odkaz, ak tento prejav vôle spĺňa náležitosti stanovené pre tento právny úkon.

c) Vedľajšie dojednania (širší okruh práv a povinností zmluvných strán)

Prínosom návrhu by malo byť zavedenie výslovnej úpravy príkazu a účelového darovania. Darovanie s príkazom, ako aj účelové darovanie je v návrhu upravené tak, aby akcentovalo zmluvný charakter vzťahu, v ktorom si obidve strany môžu voľne definovať rozsah práv a povinností, a trvá sa na preferencii vôle darcu ohľadne nakladania s darom v rozumných medziach. V hraničných prípadoch bude účel obohatenia obdarovaného a bezodplatnosť diferenciacným kritériom medzi darovaním s príkazom, účelovým darovaním a zmluvou, ktorá už svojím charakterom nemôže byť považovaná za darovaciu.

Návrh zreteľne poukazuje na rozdiel medzi podmienkami a príkazom. Nesplnenie príkazu samo osebe darovaciu zmluvu neruší, ale darca sa môže rozhodnúť, či bude trvať na splnení príkazu alebo od darovacej zmluvy odstúpi. Príkaz nesmie smerovať k obohateniu darcu, inak by to bolo v rozpore s charakterom darovania. Návrh poskytuje ochranu aj ob-

¹⁴ Značné pochybnosti, či znovuzavedenie darovania pre prípad smrti bude skutočne prínosným krokom, vyvolal aj príspevok, ktorý reaguje na úpravu v českom NOZ, pozri KLEIN, Š. Dědická smlouva a darování pro případ smrti. *Ad Notam*. 2013, roč. 19, č. 4, s. 14-17. ISSN 1211-0558.

darovanému a jeho účelom je zabrániť ochudobneniu darcu, ak by mal byť príkaz nadmerne zaťažujúci.

Určenie účelu daru by v zásade malo byť pre obdarovaného záväzné. V osobitných prípadoch však môže výklad právneho úkonu (darovacej zmluvy) podporovať väčšiu voľnosť obdarovaného, čo naznačuje aj návrh.

d) Odstúpenie od zmluvy a modifikácie prostriedkov nápravy pre nesplnenie

Zavádza sa osobitné právo odstúpiť od darovacej zmluvy, ak v medziobdobí medzi uzavretím darovacej zmluvy a jej splnením darcom sa vyskytnú neočakávané okolnosti, ktoré darca nemohol pri uzatváraní zmluvy zohľadniť a nemožno od neho spravodlivo ďalej požadovať, aby bol zmluvou viazaný. Vzorom je estónska úprava.

V porovnaní so súčasnou úpravou sa precizuje otázka väd daru, aby sa zabránilo šikanóznym výkonom práva, a to z oboch strán zmluvy. Povinnosť upozorniť na vady daru smeruje k ochrane obdarovaného spolu s právom na náhradu škody. Z hľadiska právnej istoty strán je povinnosť vytknúť vady významnou ochranou darcu a povinnosť notifikovať právne vady smeruje k určitosti v právnych vzťahoch. Na jednej strane sa vylučuje právo darcu vrátiť dar, ak sú vady zjavné, na druhej strane sa mu však priznáva v spravodlivej miere právo na doplnenie toho, čo chýba.

V súčasnej úprave nie je právo na úrok z omeškania pri peňažných daroch vylúčené; bezodplatná povaha zmluvy si vyžaduje modifikáciu všeobecného pravidla, pričom však rešpektuje zmluvnú viazanosť darcu.

Odsek 5 obsahuje dôležité pravidlo, ktorým sa v darovacej zmluve mení zodpovednosť za nesplnenie zmluvy z objektívnej na subjektívnu a ktoré by sa malo všeobecne uplatňovať na bezodplatné zmluvy.

e) Odvolanie darovania z dôvodu nevďačnosti obdarovaného

Explicitne sa pomenúva osobná povaha odvolania darovania. To sa neuplatní pre prípady odstúpenia od zmluvy v prípadoch nesplnenia príkazu, nesplnenia účelu alebo odstúpenia od zmluvy právnym nástupcom, ak obdarovaný zomrel skôr ako bola zmluva splnená. Tieto skutkové podstaty treba rozlišovať.

Zavádza sa tradičný pojem slovenského občianskeho práva odvolanie darovania, ktorým sa pomenúva právny úkon, ktorým darca prejavuje vôľu požadovať vrátenie daru. Vzhľadom na osobitnú povahu darovania sa vylučuje právo odvolať obvyklé darovania, ktorými treba rozumieť bežné dary nižšej hodnoty (bežný narodeninový dar – kniha, oblečenie), alebo odvolať darovanie poskytnuté za záchranu života alebo ako prejav vďaky za poskytnuté dobro (remuneratívne darovanie). Zavádzajú sa dve skupiny osôb, správanie voči ktorým môže založiť právo na odvolanie darovania z dôvodu nevďačnosti, čím sa dosahuje značná flexibilita odvolania: prvú skupinu tvoria najmä členovia rodiny, t.j. manžel, manželka, deti alebo rodičia, rozšírenú tiež o druhu a družku, druhú skupinu tvoria iné blízke osoby darcu – v ich prípade však musia byť dané okolnosti hodné osobitného zreteľa a obdarovaný sa musí dopustiť úmyselného hrubého porušenia dobrých mravov (ods. 2), t.j. v ods. 2 ide o rozšírenie dôkaznej povinnosti v porovnaní s ods. 1 tohto ustanovenia.

Núdzda darcu sa síce nezavádza ako dôvod odvolania darovania, ale do ustanovenia sa premietla v zadefinovaní neplnenia vyživovacej povinnosti ako explicitného vyjadrenia nevďaku.

Ustanovenia o odvolaní darovania pre nevďak sú kogentné. Vo výnimčnom prípade právo odvolať darovanie prechádza na dedičov darcu.

Darca môže obdarovanému nevďak odpustiť. Právo odvolať dar je potrebné uplatniť v relatívne krátkej, ročnej prekluzívnej lehote. Začiatok plynutia tejto lehoty však nie je viazaný na uzavretie zmluvy, respektíve odovzdanie daru, ale lehota začína plynúť od kvalifikovaného správania obdarovaného, ktoré právo odvolať darovanie zakladá. Ide o výsledok diskusie v rekodifikačnej komisii, keď sa zamietol návrh limitovať právnu neistotu obdarovaného lehotou 10 rokov od darovania. Možno to však považovať za správne riešenie, pretože nie je žiadny dôvod nepožadovať slušné správanie voči darcovi počas celej doby jeho života, iné riešenie však bolo logicky presadené pre povinnosť príspevku darcovi v núdzi, s ohľadom na právnu istotu darovaného.

Pracovný charakter návrhu v tejto časti je zrejмый, marginálna rubrika odvolanie darovania nad prvým ustanovením akoby ešte predpokladala viac zákonných dôvodov odvolania darovania, no nakoniec sa návrh koncentroval len na nevďak. To nám dáva do budúcnosti ešte možnosť uvažovať nad tým, či stranám neotvoriť výslovne možnosť dohodnúť i osobitné dôvody odvolania darovania a tiež, že treba zdôrazniť, že kogentné by mali byť len ustanovenia o odvolaní z dôvodu nevďačnosti.

f) Hmotná núdza darcu

Na rozdiel od legislatívneho zámeru nenavrhuje sa právo odvolať darovanie z dôvodu núdze. Doba, v ktorej sa toto právo do rôznych zahraničných právnych úprav zaviedlo, je odlišná od dnešnej doby, v ktorej existuje záchranný sociálny systém. Navyše, neposkytnutie pomoci darcovi v stave núdze možno za určitých okolností považovať za hrubú nevďačnosť, najmä, ak zohľadníme skutočnosť, že pri darovaní medzi príbuznými bude v stave núdze darcu vznikáť aj vyživovacia povinnosť a jej neplnenie následne nevďačnosť zakladá. Znamená to, že medzi osobami previazanými vyživovacou povinnosťou sa toto ustanovenie neuplatňuje, pretože vtedy má darca vždy možnosť odvolania pre nevďak. Upravuje sa preto variant poskytovania určitého príspevku na výživu, ktorý by sa uplatňoval medzi darcom a obdarovaným, ktorí nie sú príbuzní. Povinnosti prispievať na výživu by sa obdarovaný mohol zbaviť vrátením daru. Vytvára sa teda opačný mechanizmus ako je známy v právnych úpravách štátov, ktoré poznajú odvolanie daru pre núdzu darcu; návrh uprednostňuje príspevkovú povinnosť pred vrátením daru. Príspevok na výživu treba vykladať reštriktívne, jeho celkový rozsah nesmie presiahnuť obohatenie obdarovaného, nemožno sa ho domáhať, ak je aj obdarovaný v stave núdze, a trvá len 10 rokov po odovzdaní daru. Je skutočne veľmi dôležité, aby sme sa i v celospoločenskej diskusii vyjadrili, či takýmto spôsobom zhmotniť spoločenskú zodpovednosť obdarovaného a jeho solidaritu. Domnievame sa, že ide o spravodlivé a vyvážené riešenie. Na rozdiel od odvolania darovania pre nevďačnosť (nevďak) nemajú ustanovenia o príspevku v núdzi kogentnú povahu; riešenie tejto otázky má však širší presah na takpovediac zásadnú otázku, akým spôsobom zakotviť v novom OZ kogentnosť jednotlivých ustanovení.

V. Záver

Návrh otvára príležitosť na diskusiu, či sú riešenia v ňom navrhnuté správne a odôvodnené a či by bolo vhodné, aby sa o ňom uvažovalo v rámci rekodifikačných prác na novom slovenskom Občianskom zákonníku. Otázkou je, či aplikácia takýchto pravidiel môže byť prínosom pre subjekty súkromnoprávných vzťahov. Podstatnú úlohu majú príslušníci všetkých právnických profesií, pretože ich pripomienky môžu v niektorých ohľadoch skôr akademickému textu dať pečať autenticity, samozrejme, nie so zreteľom na potreby právnického stavu, ale každého subjektu občianskoprávných vzťahov.

Zoznam bibliografických odkazov

- ADAMOV, N. Zrušenie darovania, odstúpenie od zmluvy a kataster nehnuteľností. *Bulletin slovenskej advokácie*. 2009, roč. 15, č. 6, s. 14-17. ISSN 1335-1079.
- BERDISOVÁ, M. a T. MIHÁLYOVÁ. Vrátene daru podľa § 630 Občianskeho zákonníka a listina spôsobilá na zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. *Justičná revue*. 2002, roč. 54, č. 8-9, s. 951-955. ISSN 1335-6461.
- BRUK, D. Vrácení nemovitého daru. *Právní rádce*. 1996, roč. 4, č. 8, s. 7-11. ISSN 1210-4817.
- DOUDOVÁ, M. K výkladu ustanovení § 409 obč. zák. *Socialistická zákonost*. 1976, roč. 24, č. 3, s. 134-138.
- DRÁČOVÁ, J. a D. SEREK. Ad: Účinky odstúpenia od zmluvy o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti a zápis odstúpenia od zmluvy do katastra nehnuteľností – záver diskusie. *Bulletin slovenskej advokácie*. 2013, roč. 19, č. 3, s. 10-13. ISSN 1335-1079.
- DRGONEC, J. Právo darcu domáhať sa vrátenia daru. *Justičná revue*. 2009, roč. 61, č. 8-9, s. 989-1002. ISSN 1335-6461.
- FEKETE, I. Právo na vrátenie daru (úvahy de lege ferenda). *Justičná revue*. 2003, roč. 55, č. 4, s. 402-410. ISSN 1335-6461.
- FICOVÁ, S. K nadobudnutiu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti v dôsledku vrátenia daru. *Justičná revue*. 2005, roč. 57, č. 2, s. 173-177. ISSN 1335-6461.
- GROBELNÝ, P. K problematice vrátení daru. *Socialistická zákonost*. 1985, roč. 33, č. 8, s. 468-473.
- GROBELNÝ, P. K žalobě na vrátení daru. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 10, s. 502-505. ISSN 1210-6410.
- HYLAND, R. *Gifts: A Study in Comparative Law*. 1st ed. Oxford; New York: Oxford University Press, 2009. 708 s. ISBN 978-0-19-534336-6.
- JURČOVÁ, M. Darovacia zmluva: 5. [hlava]. In: D. DULAKOVÁ JAKÚBEKOVÁ, A. DULAK a M. JURČOVÁ. *Zmluvy o prevode vlastníctva: kúpna a zámenná zmluva, spotrebiteľská kúpna zmluva, darovacia zmluva: S komentárom*. 2. vyd. Bratislava: C. H. Beck, 2013, s. 367-541. ISBN 978-80-89603-18-3.

- JURČOVÁ, M. Darovanie de lege ferenda. In: J. JEŽEK. *Cezhraničná a nad-regionálna spolupráca Trnavska* [CD-ROM]. 1. vyd. Sládkovičovo: Vysoká škola v Sládkovičove, 2009, s. 238-248. ISBN 978-80-89267-49-1.
- JURČOVÁ, M. K budúcej úprave darovania. *Právny obzor*. 2014, roč. 97, č. 1, s. 3-21. ISSN 0032-6984.
- JURČOVÁ, M. Ochrana slabšej strany v darovacej zmluve: absurdné alebo realita?. In: P. BLAHO a A. ŠVECOVÁ, eds. *Právo v európskej perspektíve: II. diel*. 1. vyd. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta; Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2011, s. 761-768. ISBN 978-80-8082-461-7.
- JURČOVÁ, M., M. NOVOTNÁ a K. CSACH. Jednotný systém právnych následkov nesplnenia zmluvy. Vhodné riešenie pre nové slovenské zmluvné právo?. In: J. SUCHOŽA, J. HUSÁR a R. HUČKOVÁ, eds. *Právo, obchod, ekonomika V*. 1. vyd. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2015, s. 167-187. ISBN 978-80-8152-315-1.
- KAPITÁN, Z. Darovací smlouva a problematika vrácení daru. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1999, roč. 7, č. 1, s. 68-77. ISSN 1210-9126.
- KLEIN, Š. Dědická smlouva a darování pro případ smrti. *Ad Notam*. 2013, roč. 19, č. 4, s. 14-17. ISSN 1211-0558.
- LUŽNÁ, R. Vrácení daru. *Právní rádce*. 2008, roč. 16, č. 5, s. 22 a nasl. ISSN 1210-4817.
- MIKEŠ, J. a J. ŠVESTKA. Nad základními otázkami vrácení daru dárce. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 4, s. 155-159. ISSN 1210-6410.
- PECHA, R. K nároku na vrácení daru dle § 630 ObčZ. *Právní rozhledy*. 2002, roč. 10, č. 6, s. 284-285. ISSN 1210-6410.
- ŠTEVČEK, M. Zánik darovacej zmluvy s osobitným zreteľom na tzv. vrátenie daru. In: M. VRABKO, S. KOŠIČIAROVÁ a E. VLKOVÁ, eds. *Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae: Tomus XXII*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2003, s. 129-147. ISBN 80-223-1791-8.
- UHLIAROVÁ, M. Zodpovednosť za vady – „výsada“ odplatných právnych úkonov. In: A. OLŠOVSKÁ, ed. *Teoretické úvahy o práve 4*. [CD-ROM]. 1. vyd. Trnava: Trnavská univerzita v Trnave, Právnická fakulta, 2009. 18 s. ISBN 978-80-8082-255-2.

VRCHA, P. Vrácení daru. *Právní rádce*. 1997, roč. 5, č. 12, s. 4-11. ISSN 1210-4817.

Doc. JUDr. Monika Jurčová, PhD.

Právnická fakulta
Trnavská univerzita v Trnave
Kollárova 10
917 01 Trnava
Slovenská republika
monika_jurcova@yahoo.co.uk